

PAP

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1476 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1821 ΕΤΟΥΣ

ΤΥΠΩΘΕΝΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΝΩΝ

Εἰς τὴν ὁμιλουμένην ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν.

ΣΥΝΤΕΘΕΙΣ ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΒΡΕΤΟΥ

Πρώην Ἐπιστάτου τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, Δέκτωρος τῆς Ἰατρικῆς, Μέλους Ἀντεπιστέλλοντος διαφόρων Ἀκαδημιῶν τῆς Εὐρώπης, Μέλους Ἐνεργητικοῦ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης συνελεύσεως τῶν ἐν Ἰταλίᾳ σοφῶν, καὶ Ἰππότη τοῦ Τάγματος ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ Α΄. τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Διορθωθείσα, αὐξηθεῖσα τε καὶ πλουτισθεῖσα ἐκ διαφόρων κριτικῶν καὶ βιβλιογραφικῶν σημειώσεων, καὶ ἐνὸς Βιογραφικοῦ Πίνακος κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν ἐκάστου συγγραφέως, μεταφραστοῦ, ἐκδότου ἢ τυπογράφου Ἑλλήνος.

Saepe etiam vile vestimentum sapientiam tegit.

Καὶ λῆθος πολλάκις σοφίαν στέγει.

ΑΩΜΗ'. ΑΘΗΝΗΣΙ. 1848.

Α' εν πίο

Handwritten signature in blue ink.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200

Πρὸς τὸν Ἀναγνώστην.

Απὸ τὰ μέσα τῆς ΙΕ'. ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν ἡμερῶν μας τρία ἀπροσδόκητα καὶ μεγάλα συμβεβηκότα ἐνησχόλησαν καὶ ἀσχολοῦσιν τὰ πνεύματα ὄλων τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Καὶ τὰ μὲν δύο ἔτι μᾶλλον ἐτίμησαν τὴν ὀξύτητα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, τὸ δὲ τρίτον ἐστιγμάτισε διὰ παντός τὴν χαμερπῆ πολιτικὴν, καὶ τὴν ποταπὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀντιζηλίαν τῶν τότε ἀνωτέρων Ἀρχόντων τῆς Εὐρώπης.

Πᾶς τις βεβαίως ἐννόητεν, ὅτι αἰνίττομαι τὴν παρὰ τοῦ Γερμανοῦ Γουτεμβέργου ἐφευρεθεῖσαν τέχνην τῆς τυπογραφίας κατὰ τὸ 1436 ἔτος, τὴν πτώσιν τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. κατὰ τὸ 1453 ἔτος, καὶ τέως τὴν παρὰ τοῦ Ἰταλοῦ Κολόμβου ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὸ 1492 ἔτος.

Ἡ δὲ σοφία τῶν Ἑλλήνων, ἣτις μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὔρεν ἄσυλον εἰς Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν, δὲν ἐξηλείφθη κατὰ κράτος ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Οἱ κάτοικοι μάλιστα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καίτοι ὑπήκοοι διαφόρων ξένων Ἡγεμόνων, ἐδιακρίθησαν πάντοτε διὰ τὴν φυσικὴν τῶν ἀνδρείαν, εὐφυίαν καὶ κλίσιν εἰς τὰ γράμματα. Εἰς ὅσα δὲ μέρη αὐτῆς ἐβασίλευεν ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἑνετῶν, ἐκεῖ αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ ἡ παιδεία ἐκτιμῶντο καὶ ἐκαλλιεργοῦντο μ' ἐπιτυχίαν ἀπὸ τοὺς νεωτέρους Ἑλληνας. Διὸ οὗτοι ἀμιλλῶντο μετὰ τοὺς Εὐρωπαίους περὶ τὴν θαλασσοπορίαν, καὶ τὴν τυπογραφικὴν τέχνην. Μεταξὺ μὲν τῶν πρώτων τυπογράφων τῆς ΙΕ'. ἑκατονταετηρίδος βλέπομεν τοὺς Κρήτας *Λαόνικον*, *Ἀλέξανδρον Γεωργίου* καὶ *Ζαχαρίαν Καλλιέργην*, ἀμιλλωμένους μετὰ τοὺς Ἀλδους καὶ ἄλλους τυπογράφους ἐν Βενετίᾳ καὶ Ῥώμῃ. Μεταξὺ δὲ τῶν Ἰσπανῶν, Ὀλλανδῶν καὶ Ἀγγλῶν θαλασσοπόρων τῆς Ις'. ἑκατονταετηρίδος ἀπαντῶμεν τ' ὄνομα τοῦ Κεφαλλῆνος *Ἰωάννου Φωκᾶ* ἀνακαλύπτοντος νέας θαλάσσας, καὶ ἄγνωστα πρὶν αὐτοῦ ἀκροτήρια (α).

Δικαίῳ τῷ λόγῳ λοιπὸν Ἀναστάσιος *Μιχαήλ* ἐκ Ναούσσης, ὅστις περιῆλθε πολλὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως περὶ τὰ τέλη τῆς ιζ'. ἑκατονταετηρίδος, ἐν σελ. 11 τοῦ *Περιηγηματικοῦ Πυχτατίου* (β) τοῦ προσφωνηθέντος τῇ περιλήμῳ τῶν ἐπιστημόνων *Ἐταιρεία* τῇ *Βρανδεμβουργικῇ*, ὀνομάζει *φιλέλληνα* τὴν Ἀριστοκρατείαν τῶν Ἑνετῶν ἔνεκα τῆς συνδρομῆς της εἰς τὴν ὑπὸ *Ἰωάννου τοῦ Κοθουνίου* σύστασιν ἐν Παταβίῳ ἐλληνικοῦ

(α) Ἴδε *Ἀνθίμου Μαζαράκη*, Βιογραφίαι τῶν ἐνδόξων Κεφαλλήνων. Ἐν Βενετίᾳ 1845. εἰς 8. σελ. 15.

(β) Οὕτως ὁ Ἀναστάσιος *Μιχαήλ* ἐπωνόμασε τὴν περιήγησίν του, ἣτις ἐτυπώθη ἐν Βερολίνῳ περὶ τὸ 1710 ἔτος.

γυμνασίου, προσθέτων εἰς ἔπαινον τῆς τότε τεταπεινομένης Ἑλλάδος τὰ ἐφεξῆς. — » Ἐχει νῦν ἡ αὐτὴ πρὸς τοῦτοις καὶ ἐν » πλείσταις τῶν Ἑπειροτικῶν πόλεων, τῶν Μακεδονικῶν τῶν » Θεσσαλικῶν τῶν Θρακικῶν, τῶν Πελοποννησιακῶν καὶ πά- » λιν τῶν Κρητικῶν, εἶδη δὲ καὶ τῶν τῆς μικραῖς (γρ. μικρᾶς) » Ἀσίας, Ἰωνικῶν τε καὶ Νησιωτίδων (γρ. Νησιωτίδων) περίπου » τῶν τεσσαράκοντα σπουδαστηρίων. » Μεταξὺ δὲ τούτων διε- κρίνεται τὸ ὑπὸ Ἰωαννιτῶν καλούμενον τοῦ Γκιούμα γυμνάσιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον τόσοι σοφοὶ διδάσκαλοι.

Τὰ δὲ συγγράμματα τούτων καὶ τῶν ἐπιλοίπων συναδελφῶν των, οἵτινες ἐδίδασκον εἰς τὰ ἄνω εἰρημένα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἐτυπώνοντο ἐὰν ᾗσαν φιλολογικὰ ἐν Βενετίᾳ, ἐν Ὀλλανδίᾳ δὲ καὶ ἐν Σαξονίᾳ ἐὰν ᾗσαν θεολογικὰ κατὰ Λατίνων. Οἱ δὲ μαθη- τεύοντες Ἕλληνες ἐσυσωρεύοντο ὅλοι ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Παταβίου, ἢ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἀλλης ἐν Σαξωνίᾳ. Τὰ τῆς ὀρθο- δόξου ἐκκλησίας μας βιβλία ἐτυπώνοντο ὅλα ἐν Βενετίᾳ ὑπὸ ἐλ- λήνων τυπογράφων· διότι, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἐλληνικαὶ τυπο- γραφαίαι ἐσυστήθησαν ἐν Βενετίᾳ ἐκ τῆς γενετῆς τῆς πολυτίμου τέχνης ταύτης. Καὶ τῷ ὄντι ἐκτὸς τῶν μνησθέντων τυπογράφων, κατὰ τὴν ις'. ἑκατονταετηρίδα ὑπῆρξεν Ἀνδρέας Κοννάδος ἐκ παλαιῶν Πατρῶν, Νικόλαος Σοφιανός ἐκ Κερκύρας, καὶ Μιχαήλ Μαργούριος ὁ μετέπειτα ὀνομασθεὶς Μάξιμος Μαργούριος, Ἐπί- σκοπος Κυθήρων· κατὰ δὲ τὴν ις'. ἑκατονταετηρίδα Νικόλαος Γλυκὺς καὶ Νικόλαος Σάρος, ἀμφότεροι ἐξ Ἰωαννίνων· καὶ κατὰ τὴν ιή. ἑκατονταετηρίδα Δημήτριος καὶ Πάρος Θεοδοσίου ἐπίσης ἐκ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων. Κατὰ δὲ τὴν ις'. ἑκατονταετηρίδα οἱ ἡγεμόνες τῆς Οὐγγροβλαχίας ἐσύστησαν τυπογραφίαν καὶ ἐν Βου- κουρεστίῳ καὶ ἐν Ἰασίῳ, ὡς καὶ ἐν Κωνσταντινπόλει ἐντὸς τοῦ Πατριαρχείου πρῶτος ἐσύστησεν ὁ Πατριάρχης Κύριλλος (ὁ Λού- καρις). Τέλος πάντων περὶ τὰ μέσα τῆς ιή. ἑκατονταετηρίδος πρῶτος Γεώργιος ὁ Βενδότης ἐκ Ζακύνθου, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ ἀ- δελφοὶ Μαρκίδαι Πούλιος Θετταλοὶ ἐσύστησαν ἐλληνικὰς τυπο- γραφίας ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας.

Τόσα δὲ καὶ τόσα ὑπὸ νεωτέρων Ἑλλήνων τυπωθέντα συγγράμ- ματα, καὶ τὰ ὀνόματα τοσούτων λογίων Ἑλλήνων, διὰ τὴν ἑλλειψὶν ἐφημερίδων καὶ συνεχῶν σχέσεων μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Εὐρώπης, ᾗσαν μέχρι τῶν μέσων τῆς ιή. ἑκατονταετηρίδος ἄγνωστα ὄχι μό- νον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας. Ἄς μὴ μᾶς φανῇ λοιπὸν παράδοξον ἐὰν ὑπῆρχεν ἐν Εὐρώπῃ ἡ δοξασία, ὅτι οἱ ζῶντες Ἕλληνες, ἢ ὡς τότε ὠνομάζοντο Ῥωμαῖοι, πεσόντος τοῦ Βασιλείου των, ᾗσαν ὅλοι βάρβαροι, ἀγράμματοι, καὶ κατώτεροι αὐτῶν τῶν Ἑβραίων (α). Ὁ μικρὸς ἔμιλος τῶν

(α) Ἰδε τὸ πόνημα ἐπιγραφόμενον Saggio su gli Ebrei e su i Greci dell' ab- bate Compagnoni. Seconda edizione Milano 1802 εἰς 8.

δ'.

πεπαιδευμένων Ἑλλήνων ἄσχετος ὢν μετὰ τῶν τῆς Εὐρώπης, ἔμεινε φυσικῶς ἄγνωστος εἰς αὐτήν, ὅπου ἑτησίως ἑκατοντάδες φιλολογικῶν ἡμερησίων καὶ βιβλιογραφικῶν καταλόγων ἐγνωστοποιούν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πλείον ἀσημάντων συγγραφέων.

Ὁ σοφὸς καὶ εἰς ἄκρον φιλέλλην Γερμανὸς Κρούσιος πρῶτος αὐτὸς περὶ τὰ τέλη τῆς 15'. ἑκατοντοετηρίδος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ τοῦ συγγράμματός του *Turco-Graecia*, ὅτι ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι ἄνδρες λόγιοι καὶ κάτοχοι τῆς ἀρχαίας παιδείας, ἀναφέρων ὡς τεκμήρια διάφορα πονήματα αὐτῶν. Περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τῆς 17'. ἑκατονταετηρίδος ὁ ἐκ Ναούσσης Ἀναστάσιος Μιχαήλ, διὰ τοῦ ἀνωτέρω ρηθέντος *Περιηγηματικοῦ Πυκτατίου* του, ἀπέδειξεν εἰς τοὺς σοφοὺς τῆς Γερμανίας τὰ ἤδη ἀχμάζοντα παιδευτικὰ καταστήματα τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς σοφοὺς ἄνδρας μεταξὺ τούτων.

Ἄλλος ὁμογενὴς Χριστόφορος Ἀγγεῖλος Πελοποννήσιος, πρὶν τοῦ Ναουσσταίου, ἔγραψε μὲν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ τὸ Ἐγχειρίδιόν του γεγραμμένον εἰς τὴν μιζοβάρβαρον τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, καὶ τυπωθὲν ἐν Κανταβριγίᾳ τὸ 1619 ἔτος, περιέχει μόνον τὰ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς πατρίδος του, ὅχι ὅμως τὴν ἐν αὐτῇ κατάστασιν τῆς παιδείας. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ Θεσσαλὸς Ἀλέξανδρος Ἑλλάδιος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ λατινιστὶ γεγραμμένῳ καὶ ἐπιγραφομένῳ *Status praesens Ecclesiae Graecae, in quo etiam causae exponuntur cur Graeci moderni Novi Testamenti editiones in graeco-barbaro lingua factas acceptare recusant*, ἀνευ σημειώσεως τόπου, 1714. Ἐκ τούτων γίνεται ὀφθαλμὸν, ὅτι ἀπατᾶται μεγάλως ὁ Ἰατρὸς Κ. Σοφοκλῆς Κ. Οἰκονόμος γράφων, ἐν σελ. 3—4. τοῦ περὶ Μάρκου τοῦ Κυπρίου φυλλαδίου του, « οὐ διέλιπον ἄνδρες » ἐπὶ παιδείᾳ διάσημοι τὴν Ἑλλάδα κοσμοῦντες, καὶ ἄλλοι κατὰ » τὴν σοφὴν Εὐρώπην διάτρίβοντες. Οὗτοι δὲ καὶ πρὸς τοὺς τότε » δυσμενεῖς κατηγοροὺς τῶν Ἑλλήνων Εὐρωπαίους ἐγκαίρως ἀ- » πήντησαν, καὶ διέγραψαν οὐ μεμπτὴν εὐσταν καὶ κατ' ἐκείνους » τοὺς χρόνους τὴν κατάστασιν τῆς τῶν Ἑλλήνων παιδείας. Ἐκ » τούτων εἰσὶν ὅτε Χριστόφορος, ὁ τοῦπικλῆν Ἀγγεῖλος, καὶ » Ἀλέξανδρος Ἑλλάδιος, Θεσσαλὸς ἀγῆρ, οἵτινες ἔγραψαν » πολλὰ καὶ καλὰ ἀπολογούμενοι ὑπὲρ τῶν ἰδίων ὁμογενῶν. (6) » Τὰ ὅσα ὅμως ὁ Ἰατρὸς Οἰκονόμος ἐξ Οἰκονόμων προσθέτει ὑπὲρ Ἑλλήνων εἰσὶν ὀρθὰ καὶ ἕνεκα τούτου τὰ ἐπαναλαμβάνω:— » Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Μολδαβίας ἡγεμὼν Δημήτριος ὁ Καντιμήρης » (*Histoire de l'Empire Ottoman*,) οὐ μόνον ἐξεσύριξε τὴν ἀ-

(6) Ὁ πολυμαθὴς συγγραφεὺς τοῦ περὶ Μάρκου τοῦ Κυπρίου φυλλαδίου δὲν ἔλαβε βεβαίως ἀπὸ χειρὸς τὸ βιβλίον τοῦ Χρισ. Ἀγγεῖλου· ἀλλέως δὲν ἤθελε νοθεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ βιβλίου τούτου ἣτις ἔχει οὕτω: « Περὶ τῆς καταστάσεως τῶν σήμερον εὐρισκομένων Ἑλλήνων Ἐγχειρίδιον » καὶ ὅχι « Ἐγχειρίδιον, περὶ τῆς καταστάσεως τῆς τε ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, εἰς ἀπλὴν φράσιν. » Ἴδε τὸν Ἀριθ. 73 τοῦ παρόντος καταλόγου.

» πάτην τῶν ξένων Κριτικῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν συγχρό-
 » νους πεπαιδευμένους ὁμογενεῖς παρέβαλε πρὸς τοὺς περιφημοτάτους
 » τῶν ἀρχαίων, ὅπερ, εἰ καὶ ὑπερβολικώτερον εἰρημένον δοκεῖ,
 » ἀλλ' ὅμως ἀποδεικνύσιν (γρ. ἀποδείκνυσιν) ὅτι ὑπῆρχον καὶ τότε
 » σοφοὶ ἄνδρες ἐν τῇ Ἑλλάδι, οἵτινες, εἴγε διέτριβον ἐπὶ τῆς
 » Εὐρώπης, ἐμελλον καχεῖ θαυμασθήσεσθαι πάντες, ὡς ἔκρινεν ὁ-
 » θῶς ὁ περικλητὸς Βιλλεμαῖνος. (Villemain. Lascaris vol. 2.
 » p. 136) ».

Μετὰ δὲ τὸν Καντιμήρη καὶ ὁ μέγας Εὐγένιος, ἐν τῇ Λογι-
 κῇ του, καὶ ὁ σοφὸς Μελέτιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ του, καὶ
 ὁ λόγιος Βενδότης ἐν τῇ Προσθήκῃ τῆς ἱστορίας ταύτης, καὶ Προ-
 κόπιος ὁ Μοσχοπολίτης ἐν τῷ σχεδιάσματί του, ἐκδοθέντι ὑπὸ
 Φαβρίκιου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ βιβλιοθήκῃ του, ἐπηρίθμησαν τοὺς εἰς
 τὸν καιρὸν τῶν ζῶντας πεπαιδευμένους Ἕλληνας· οἱ τρεῖς τελευ-
 ταῖσι μάλιστα ἀνήγγειλαν καὶ τὰ συγγράμματα πολλῶν ἐξ αὐτῶν.
 Ὅλαι δὲ αἱ μαρτυρίαι αὗται ἦσαν ὡς *Πάρεργα* καὶ μικροτάτην
 ὠφέλειαν ἐπροξένησαν εἰς τὴν φιλολογίαν μας. Εἰς ἓνα φιλέλληνα
 Γερμανόν, ζῶντα περὶ τὰ τέλη τῆς ἱ. ἐκατονταετηρίδος, τὸν πολυ-
 μαθῆ *Ἰωάννην Ἀλβέρτον Φαβρίκιον*, ἀνήκει ἡ λαμπρὰ ἰδέα νὰ
 δημοσιεύσῃ τὴν περιγραφὴν τῶν ἤδη τυπωθέντων καὶ ἀνεκδότων
 ποιημάτων ὑπὸ νεωτέρων Ἑλλήνων συντεθέντων. Ἡ δεκατεσσα-
 ράτομος ὅμως *Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη* του (α) ἔνεκα τῆς μεγάλης
 τιμῆς αὐτῆς καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσης εἰς ἣν συνετάχθη, δὲν
 ἔγινε Βιβλίον κοινὸν μεταξὺ τῶν Εὐρωπαίων, καὶ ὀλίγοι μόνον
 πεπαιδευμένοι Ἕλληνες ἐδυνήθησαν νὰ τὴν ἀναγνώσωσι καὶ νὰ
 ὠφεληθῶσι.

Περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τῆς παρούσης ἐκατονταετηρίδος ὁ σεβάσμιος
 ἀγωνιστὴς τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας Ἀνθιμος Γαζής, καὶ ὁ
 λόγιος Δημήτριος Ἀλεξανδρίδης διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῆς δι-
 τόμου *Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης* καὶ τοῦ *Ἑλληνικοῦ Καθρέπτου*
 ἔδωκαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τῶν μόνον τὴν καταγραφὴν τῶν σοφῶν
 Ἑλλήνων καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους γρό-
 νους μέχρι ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Γεώργιος Ζα-
 βείρας ὁ Σιατιστεὺς, αἰσθανόμενος τὴν ἑλλειψιν πλήρους καταγραφῆς
 τῶν συγγραμμάτων, ὅσα ἐτυπώθησαν ὑπὸ νεωτέρων Ἑλλήνων ἀπὸ
 πτώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν ἡμερῶν του, ἔσπευσεν
 αὐτὸς πρῶτος ν' ἀναπληρώσῃ τὸ κενὸν τοῦτο τῆς ἡμετέρας φιλο-
 λογίας, συντάξας τὴν *Βιογραφικὴν εἵδησιν* τῆς ζωῆς καὶ τῶν
 συγγραμμάτων ὅλων τῶν πεπαιδευμένων Γραικῶν, καὶ τῶν ὀ-
 ποίων ὁ ἀριθμὸς φθάσει ἕως 500 ἀπὸ ἀλώσεως Κωνσταντι-
 νουπόλεως μέχρι τοῦ 1804 ἔτους, ὡς ἀντήγγειλεν εἰς τὸ πανελ-
 λήνιον Ἀνθιμος ὁ Γαζής διὰ τῆς ἐφημερίδος τοῦ *Ἑρμοῦ* τοῦ

(α) Δινίττομαι τὴν Α'. ἔχουσιν ἡ δευτέρα ἐπιδεικνύμενα ὑπὸ Ἀρλεσίου εἶναι δωδε-
 κάτομος, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἔχει ἀιχμήν ἐπιδιορθώσεως.

Λογίου κατὰ τὸ 1812 ἔτος σελ. 194. α Ὁ θάνατος δὲν ἄφησε τὸν μακαρίτην Ζαβείραν, λέγει ὁ Γαζής, νὰ βάλλῃ εἰς καλητέραν τὰξιν, ὡς ᾔχετο, τὸ πολύπονον ἔργον του, καὶ τὸ χειρόγραφον τοῦτο κεῖται, κατὰ τὸ παρὸν παρ' ἐμοί, καὶ ἐτοιμάζεται πρὸς ἔκδοσιν. Μέχρις ὅμως τῆς σήμερον δὲν ἐξεδόθη, καὶ κεῖται εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς τῶν διαδεχθέντων τὴν ἔκδοσιν τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ, ὅτε διὰ προτροπῶν φιλογενῶν τινῶν ἀνεφάνη ἡ φιλολογικὴ ἐφημερίς αὕτη κατὰ τὸ 1816 ἔτος.

Ἐν τούτοις ὁ φιλογενὴς Ἀνθιμὸς Γαζής ἠθέλησεν, ὡς φαίνεται, νὰ δώσῃ σύντομόν τινα περίληψιν τοῦ πονήματος τοῦ Ζαβείρα, ἐκδίδων ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ τοῦ 1811 καὶ 1812 ἔτους τὴν καταγραφὴν τῶν λογίων Ἑλλήνων καὶ τῶν συγγραμμάτων τούτων ὑπὸ τ' ὄνομα Γραμματεία τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους (1811) καὶ ἀνατρέχουσα μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Προσέτι τόσον ὁ Ἀνθιμὸς Γαζής ὅσον καὶ ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης, καὶ ὁ μακαρίτης Σ. Κοκκινάκης, δὲν ἔλειψαν ν' ἀναγγέλωσιν εἰς τὸ Πανελλήνιον τὴν ἔκδοσιν τῶν νεοφανῶν βιβλίων, ἐκδίδοντες συνάμα τὴν περὶ τούτων κρίσιν των καὶ ἐνίοτε τὴν βιογραφίαν τῶν συγγραφέων. Τοῦτο ἔπραξαν καὶ ὁ Τηλέγραφος καὶ ἡ Καλλιόπη, ἑτεραι φιλολογικαὶ ἐφημερίδες, αἵτινες ἐκδίδοντο ἐπίσης ἐν Βιέννῃ, ὡς ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἡ Μέλισσα αἵτινες ἐκδίδοντο ἐν Παρισίοις.

Τὴν δ' ἔλλειψιν τοῦ Καταλόγου τῆς τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων Γραμματείας ἠσθάνθην καὶ ἐγὼ πραγματικῶς ὅτε παρὰ τοῦ αἰοδίου εὐεργέτου τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, κόμητος Φριδερίχου Γυίλφορδ, προτεκλήθην νὰ ἀναδεχθῶ τὰ χρέη τοῦ Ἐπιστάτου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς παρ' αὐτοῦ ἐν Κερκύρα συστηθείσης Ἀκαδημίας (α). Ὁφελούμενος λοιπὸν ἐκ τῆς καλῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ ἔχω ἀνὰ χεῖρας τὴν ἕως τότε ὑπάρχουσαν μεγαλητέραν συλλογὴν τῶν διαφόρων εἰς τὴν ἀρχαίαν ἢ εἰς τὴν νεωτέραν ἡμῶν γλῶσσαν τυπωθέντων βιβλίων ὑπὸ νεωτέρων Ἑλλήνων, ἐσπευτα νὰ συντάξω τὸν Κατάλογον αὐτῶν κατὰ τὴν χρονολογικὴν τάξιν, ἀκριβῶς ἀντιγράφων τὴν πρωμετοπίδα ἐκάστου συγγράμματος. Φυλάττων τὴν τάξιν ταύτην ὁ ἀναγνώστης τοῦ Καταλόγου μου εὐκόλως ἠδύνατο ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, οὕτως εἰπεῖν, νὰ γνωρίσῃ τὰς προόδους τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παιδείας καὶ γλώσσης· ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἱστορικὴν εἰδησιν περὶ τῆς πατρίδος ἢ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐκάστου συγγραφέως, ἐκδότου ἢ φιλομούστου ἀνδρός, διὰ δαπάνης τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίον εἶχε τυπωθῇ.

Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ γενναιοτάτου φιλέλληνος Γυίλφορδ παραιτηθεὶς ἐγὼ ἐκουσίως κατὰ τὸ 1830 ἔτος (β) ἐκ τῆς ἐντίμου

(α) Ἴδε τὰ παρ' ἐμοῦ τυπωθέντα ἐν Ἀθήναις (1846) Βιογραφικὰ ἱστορικὰ ὑπομνήματα περὶ τοῦ κόμητος Γυίλφορδ καὶ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, σελ. 61.

(β) Ἴδε τὸ αὐτὸ πόνημα σελ. XVII.

καὶ ἡτύχου ἐπιστάσις τῆς ἤδη κερματισμένης Βιβλιοθήκης τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἑλλάδα, ἐσκόπευον νὰ ἐκδόσω εἰς τὸ τέλος τῆς παρ' ἐμοῦ σχεδιασθείσης ἱστορίας τῆς Ἰονίου Βιβλιοθήκης, καὶ τοῦ ἐνδόξου θεμελιωτοῦ τῆς ἐν Κερκύρα Ἀκαδημίας τὸν ρηθέντα Κατάλογον.

Ἰδιαίτεραι δὲ περιστάσεις καὶ αἱ τότε πολιτικαὶ τῆς Ἑλλάδος ἀνωμαλίαι, αἵτινες μὲ ὑπεχρέωσαν ν' ἀπομακρυνθῶ ἐξ αὐτῆς δι' ἄρκετὸν καιρὸν (α), δὲν μοὶ ἐπέτρεψάν τὰ μέσα νὰ πραγματοποιήσω τὴν ἐπιθυμίαν μου ταύτην μέχρι τοῦ 1845 ἔτους, ὅτε οὐστηθείσης τῆς πολιτικῆς τε καὶ φιλολογικῆς ἐφημερίδος, τοῦ *Παναρμονίου*, καὶ προσκληθεὶς παρὰ τοῦ ἐντίμου καὶ λογίου συντάκτου αὐτῆς νὰ τὸν συνδράμω μὲ ἄρθρα φιλολογικὰ, παρέδωκα εἰς αὐτὸν τὸ χειρόγραφον τοῦ μνησθέντος Καταλόγου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκδοσις ἦτον ὡς ἐπιφυλλίς τῆς ρηθείσης ἐφημερίδος. Κατὰ συμβουλήν δὲ διαφόρων φίλων του ὁ πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους ἀποθανὼν *Μιχαὴλ Πατρίκιος* ἐκδότης τοῦ *Παναρμονίου*, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρ' ἐμοῦ τὴν ἄδειαν νὰ ἐκδώσῃ εἰς χωριστὸν τόμον τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Κατάλογον ἐλπίζων ὁ μακαρίτης νὰ ὠφελήσῃ τὸ ἔθνος του, καὶ νὰ ὠφεληθῇ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν ἐκδοσίν του, ἀγνοῶν ὅτι τοιούτου εἴδους πονήματα δυσκόλως πωλοῦνται ἐν Ἑλλάδι.

Τὰ ἐφεξῆς ἄρθρα διαφόρων ἐφημερίδων τῶν Ἀθηνῶν, τὰ ὁποῖα ἀναφέρω ἐδῶ ὅχι πρὸς ἀλαζονίαν, ἅπαγε! (διότι γνωρίζω τὰς περὶ τὴν παιδείαν μικρὰς μου δυνάμεις,) ἀλλὰ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐλλείψεως, ἣν ἠσθάνοντο ὅλοι οἱ φιλόλογοι τοιούτου ἔργου, καὶ τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νοήμονος κοινοῦ· μαρτυροῦσι δὲ καὶ τὴν εὐνοϊκὴν ὑποδοχὴν ἣν ὁ Κατάλογος μου, ἀν καὶ ἀτελής, ἐπειδὴ δὲν ἐπεριλάμβανεν εἰμὴ τὰ βιβλία τοῦ ἀοιδίου Κόμητος Γυίλφορντ, ἔλαβεν ἀπὸ τὴν ὁμήγυριν τῶν λογίων ἀνδρῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους καὶ ξένων ἐθνῶν.

Ἰδοὺ τὰ ρηθέντα ἄρθρα. ΑΙΩΝ ἀριθ. 624. τετάρτη, 23 Μαΐου 1845. « Ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις τυπογραφείου ἡ *Πανελλήνιος* ἐδημοσι- » εὔθη ἤδη Κατάλογος τῶν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπό- » λεως μέχρι τοῦ 1841 (γρ. 1821) τυπωθέντων βιβλίων παρ' ἐλλήνων » εἰς τὴν ὁμιλουμένην ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. συν- » τεθεὶς ὑπὸ Ἀνδρέου Παπαδοπόλου Βρετοῦ, κτλ. » Ὁ Κ. Παπαδόπουλος ἐξηγεῖται διὰ τοῦ προλόγου του, ὁπόσῃ καὶ ἤδη κατέβαλε προσπάθειαν, εἰς τὸ πολύπονον ἀληθῶς τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ 16 αἰῶνος ἀρχόμενον τελευτᾷ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν μέχρι τοῦ 1821. Διὰ τῆς συλλογῆς ταύτης δεικνύεται τῆς γλῶσσης ἡ πρόοδος καὶ ὡς ἐπὶ πίνακος ἡ ζωὴ ὅλων τῶν εἰς τὴν μακρὰν ταύτην περίοδον ἐλλήνων συγγραφέων. Ἡ συλλογὴ αὕτη καθίσταται πολλῶ ἀναγκαίαν εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν καὶ

(α) Ἴδε τὴν περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι πολιτικῆς μου διαγωγῆς Ἀπολογίαν τυπωθεῖσαν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1838 ἔτος ὑπὸ τ' ὄνομα = « Ἱστορικὴ Ἐκθεσις τῆς ἐφημερίδος ὁ Ἑλληνικὸς Καθρέπτης. »

ή.

ὡς τοιαύτην τὴν συνιστῶμεν, ἀποδίδοντες πρὸς τὸν φιλόπονον καὶ πατρι-
ώτην Κ. Βρετὸν φόρον δικαίων ἐπαίνων καὶ κοινῆς εὐγνωμοσύνης (α).
« *ΑΘΗΝΑ*, ἀριθμὸς 1220 *Μαΐου* 26, *Σάββατον*, 1845.
— » Κατάλογος τῶν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως μέχρι τοῦ 1821 τυπωθέντων *Βιβλίων* κτλ. Ἡ
γραμματολογία ἢ φιλολογία εἶναι ἡ ἀληθὴς εἰκὼν τῆς διανοητικῆς,
ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῶν πεπαιδευμένων ἐθνῶν, καὶ ἡ
βιβλιογραφία οὐσιωδέστατον πρὸς γνῶσιν αὐτῆς μέσον καὶ βοήθημα.
Ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ φιλολογία, ἀπὸ τῆς δυστυχοῦς ἀλώσεως τῆς
Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
ἀγῶνος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς χώρα ἄγνωστος εἰς τοὺς περισσο-
τέρους. Πολλὰ ὀλίγοι γνωρίζουσιν ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος κατα-
βεβλημένον ὑπὸ μεγίστων δυστυχημάτων καὶ βεβαρυμένον ὑπὸ
βαρβαρικοῦ ζυγοῦ, δὲν ἔπαυσεν ὁμῶς ποτὲ, ἂν καὶ σποραδικῶς,
ἐξ αἰτίας τῆς τυραννίας, νὰ καλλιεργῇ τὰς μαθήσεις. δὲν ἔμεινε
ξένον εἰς καυμίαν πρόδον τῶν ἐπιστημῶν, γενομένην εἰς τοὺς
ἐλευθέρους, καὶ εὐδαίμονας τῆς Εὐρώπης λαοὺς, ἀλλ' ὅτι μὲ
εὐγενῇ ζῆλον ἐπροσπάθει πάντοτε νὰ φυλάττῃ ἀδιάκοπον τὴν
διανοητικὴν σειρὰν, ἥτις τὸ συνέδεε μὲ τοὺς ἐλευθέρους αὐτοῦ προ-
γόνους. Κατὰ δυστυχίαν ἐπειδὴ διὰ τὴν τότε κατάστασιν τοῦ ἔθνους
δὲν ὑπῆρχον μήτε βιβλιοπῶλαι, μήτε βιβλιοθήκαι, τὰ παρ' ἐλλήνων
ἐκδιδόμενα συγγράμματα διεσχορπίζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκδοσιν
μεταξὺ τῶν συνδρομητῶν καὶ λοιπῶν φιλομούσων καὶ φιλομαθῶν,
καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν ἐγίνοντο ὅχι μόνον δυσεύρετα,
ἀλλὰ εἰς τοὺς περισσότερους παντελῶς ἄγνωστα. Πρῶτος καὶ μό-
νος, ὅσον ἡμεῖς γτρωρίζομεν, ὁ φιλελληνικώτατος Κόμης Γυίλφορδ
συνήγαγεν ὅσον τὸ δυνατόν πλουσιωτέραν βιβλιοθήκην τῶν συγγραμ-
μάτων τῶν νεωτέρων ἐλλήνων, πλὴν ἀτελῇ καὶ ταύτην διὰ τὸ
δυσεύρετον τῶν βιβλίων. Ὁ κατὰ τὴν Οὐγγαρίαν βιώσας καὶ ἀπο-
θανὼν Γεώργιος Ζαβείρας, Σιατιστεὺς, βλέπων τὸν κίνδυνον τῆς
ἀπολείας ὅχι μόνον τῶν ἐκδοδομένων συγγραμμάτων, ἀλλὰ καὶ
αὐτῶν τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων, συνέγραψε βιβλιογραφικὴν
ἐκθεσιν περὶ τῆς ζωῆς, καὶ περιγραφὴν τῶν συγγραμμάτων τῶν
πεπαιδευμένων ἐλλήνων, ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν αὐτοῦ κατὰ τὸ 1805. Ἀλλὰ
τὸ συγγράμματιον αὐτὸ, πολύτιμον κατὰ πολλοὺς λόγους εὐρίσκο-
μενον εἰς χεῖρας γνωστοῦ λογίου ἀνδρὸς ἐν Ἀθήναις μένει
ἔτι διὰ λόγους εἰς ἡμᾶς ἀγνώστους, ἀνέκδοτον. Χρεωστεῖται
λοιπὸν πολλὴ χάρις ἐκ μέρους τῶν πεπαιδευμένων εἰς τὸν Κ. Πα-
παδόπουλον Βρετὸν, χρηματίσαντα ἔφορον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ

(α) Τὸ διὰ τὸ φιλότιμόν μου κολακευτικὸν ἄρθρον τοῦτο τοῦ λογίου καὶ φίλου συν-
τάκτου τοῦ Αἰῶνος Κ. Ἰωάννου Φιλήμονος ἐδημοσιεύθη καὶ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῆς
Σμύρνης ἢ Ἀμάλθεια. Δρῶν δὲ σήμερον τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ἵνα ἐκφράσω τὴν εὐ-
γνωμοσύνην μου πρὸς τὸν ἄγνωστον εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ φιλογενῇ συντάκτην αὐτῆς.

κόμητος Γυίλφορντ, δι' συντάξας χρονολογικὸν αὐτῆς κατάλογον ἐπροθυμήθη νὰ ἐκδόσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ τύπου πρὸς χρῆσιν καὶ ὠφελειαν τῶν φιλολόγων ἑλλήνων πλουτισθέντα καὶ μὲ προσθήκας βιβλίων μὴ περιεχομένων εἰς τὴν Γυίλφορδειον βιβλιοθήκην. Τὸ ἔργον τοῦ Κ. Παπαδοπόλου χρησιμώτατον καθ' ἑαυτὸ καὶ λίαν ἀξιέπαινον θέλει χρησιμεύσει βεβαίως πολὺ καὶ εἰς τὸν μέλλοντα τοῦ συγγράμματος τοῦ Ζαδείρα ἐκδότη. »

Ανεξάρτητος, ἀριθ. 147, Κυριακὴ Μαΐου 1845. — « Μεταξὺ τῶν μᾶλλον ὠφελισάντων τὸ ἔθνος διὰ τῶν συγγραφῶν των εἶναι καὶ ὁ ἀξιότιμος καὶ πεπαιδευμένος ἀνὴρ Κ. Ἀνδρέας Παπαδόπουλος Βρεττὸς, συγγραφεὺς πολλῶν ἀξιολόγων ποιημάτων καὶ ἀνακαλυπτῆς οὗ Πιλήματος. Διαπονήσας οὗτος ἐσχάτως ἐξέδωκε *Κατάλογον τῶν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ 1821 τυπωθέντων βιβλίων παρ' ἑλλήνων* κτλ. τὸ μάλιστα χρήσιμον διὰ τὴν φιλολογίαν μας καὶ ὅλως ἀξίον τοῦ διαπονήσαντος. Τὸ ἔθνος ἀδικεῖ παραμελοῦν τοὺς ἄνδρας τούτους, ὀφείλει νὰ τοὺς ἀνταμοίβῃ καὶ οὕτω νὰ ἀναζωπυρῇ τὰ φῶτα αὐτὰ ὑπόσχονται τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εὐζωίαν του. Σὺ δέ, Παπαδόπουλε Βρετέ, μὴ κάμνε μοχθῶν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους σου. » *Χρόνος*, ἀριθ. 50, σάββατον 2 Ἰουνίου 1845. — « Ὅσον ἐπιθυμητὴ καὶ συγχρόνως δυσκατόρθωτος ὑπάρχει ἡ σύνταξις τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀπὸ πτώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι ἡμῶν, τοσοῦτον μᾶλλον εἶναι ἐπιθυμητὴ καὶ δύσκολος ἡ περὶ φιλολογίας καὶ γραμματολογίας τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ταύτης ἔρευνα. Πρὸς ὅπως οὖν δὲ ἐξομάλυνσιν τῆς δυσκολίας ταύτης ὁ ἱατρὸς κύριος Α. Παπαδόπουλος Βρεττὸς ὁ ποτὲ ἀξίως διευθύνας τὴν Ἀκαδημαϊκὴν ἐν Κερκύρα Βιβλιοθήκην τοῦ αἰοδήμου Γυίλφορντ, ἐξέδωκε *Κατάλογον τῶν ἀπὸ πτώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι 1821 τυπωθέντων παρ' ἑλλήνων βιβλίων κατὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀρχαίαν τε καὶ νέαν*. Ἀποδίδοντες τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν εἰς τὸν Κ. Παπαδόπουλον διὰ τὸ ὠφέλιμον τοῦτο ἔργον, ἐπευχόμεθα νὰ ἐνθαρρυνθῇ πρὸς τελειοποίησιν αὐτοῦ διὰ προσθήκης τῶν μετὰ τὴν ἀνωτέραν ἐποχὴν ἐκδοθέντων βιβλίων, τῆς τεχνικοτέρας καὶ εὐμεθοδεστέρας διατάξεως τῶν συγγραφέων τε καὶ συγγραμμάτων αὐτῶν, πρὸς δὲ τούτοις, διὰ τῆς ὅσον τὸ δυνατόν Βιογραφικῆς εἰδήτεως σῶν συγγραφέων. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ὃν πολύμοχθον καὶ σπουδαῖον ἀπαιτεῖ βεβαίως περὶ τὴν ἐγκάρδιον καὶ θερμὴν ἀπάντων τῶν ἑλλήνων εὐχὴν καὶ τὴν τὰ μάλιστα προαγωγὸν εὐνοίαν τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήτεως, περὶ πολλοῦ ποιουμένης τὴν εὐκλειαν καὶ τὴν εἰς τὰ κρείττω πρόοδον τοῦ ἔθνους. »

Ὁ Courrier d' Orient, ἀριθ. 41. *Lundi 9 Juin 1845*. « M. Papadopoulo-Vretos favorablement connu du monde savant en Italie et en France par ses travaux littéraires et historiques, ainsi que par sa découverte du *Pilima*, es-

spèce de feutre dont les anciens se servaient comme arme défensive dans les combats, vient de publier le *Catalogue des livres imprimés en grec moderne ou en grec ancien, par des Grecs, depuis la chute de Constantinople jusqu'en 1821*. Quoique ce Catalogue ne soit pas complet, comme le fait remarquer M. Papadopoulo lui-même, toutefois ce travail bibliographique est le plus complet qui ait paru jusqu'à aujourd'hui, et remplit un vide qui se faisait remarquer dans la littérature. C'est un grand service toujours que M. Papadopoulo a rendu à la littérature grecque moderne, et dont le monde savant lui saura gré. En effet, par la seule lecture de cet intéressant Catalogue on aura une idée précise des travaux littéraires des grecs-modernes et du progrès de leur langue, depuis le commencement du XVI siècle jusqu'à la fin de l'année 1821. »

'O Courrier d'Athènes, ἀριθ. 6. jeudi 19 Juin 1845. — « M. André Papadopoulo-Vreto, ancien bibliothécaire de l'Université ioniennne, membre correspondant de plusieurs Académies, etc. etc. vient de publier un *Catalogue des livres, imprimés en grec-moderne ou en grec ancien par des Grecs depuis la chute de Constantinople jusqu'en 1821*. Ce Catalogue résultat de beaucoup de recherches et d'un travail assidu comprend une période de plus de trois siècles. On y voit le développement progressif de la langue, ainsi que quelques détails sur les auteurs Grecs qui ont figuré pendant cette longue période. Cet ouvrage ne sera pas sans utilité pour ceux qui se livrent à une étude approfondie de la langue grecque. En accordant à l'auteur de justes éloges pour le zèle qu'il a mis dans ce travail, nous l'engageons à poursuivre des recherches qui intéressent éminemment la littérature nationale. »

Καὶ ἡ ἐν Νεαπόλει ἐκδιδομένη φιλολογικὴ ἐφημερίς ἢ *Lucifero* (ὁ Ἑωσφόρος) καταχωροῦσα ἐν τῷ Ἀριθ. ὑπὸ ἡμερομηνίας 3 Σεπτεμβρίου 1845 περὶ τοῦ ῥηθέντος Καταλόγου διεξοδικώτατον ἄρθρον, δίδει τέλος εἰς τοῦτο μὲ τὰς λέξεις ταύτας. Il nome del Cav. Papadopulo è chiaro abbastanza nella repubblica letteraria; e noi che l'abbiamo avuto a condiscipolo nel Real Collegio del Salvatore, conosciamo da vicino quanto egli è ardentissimo amatore delle lettere e dell' onore del proprio paese, impugnando, come leggiamo nei fogli greci, continuamente la sua penna infocata a rivendicare l' onore patrio dalle calunnie che gli vengono lanciate d'oltre i monti e d' oltre i mari. Che continui il Cav. Papadopulo ad illustrare la patria letteratura collo stesso

ardore come ha finora praticato, che i suoi concittadini non meno che i filelleni tutti gli resteranno non poco tenuti. — *Tommaso Semmola*. ὁ ἐστὶ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. — « Τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Παπαδοπούλου Βρετοῦ εἶναι ἀρκετὰ γνωστὸν εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, καὶ ἡμεῖς οἵτινες τὸν εἶχομεν » συμμαθητὴν ἐν τῷ Βασιλικῷ Λυκείῳ τοῦ Σωτῆρος, γνωρίζομεν » ἐκ τοῦ πλησίου, πόσον οὗτος εἶναι ἐνθερμότατος ἐραστὴς τῆς φιλολογίας καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος του, μεταχειριζόμενος πάντοτε τὸν πυρώδη κάλαμόν του, ὡς ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐφημερίσι, πρὸς ἐκδίκησιν τῆς τιμῆς τοῦ ἔθνους του » κατὰ συκοφαντιῶν τινων, ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὄντων καὶ πέραν » τῶν ὁρέων καὶ τῶν θαλασσῶν τῆς Ἰταλίας (α). Ἄς ἀκολουθήσῃ ὁ Κ. Παπαδόπουλος νὰ κοσμήσῃ τὴν πάτριον φιλολογίαν » μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν, ἣν μέχρι τοῦδε ἔδειξεν, καὶ τότε οἱ » συμπατριῶταί του καὶ οἱ φιλέλληνες ὅλοι θέλουσιν εὐγνωμονεῖν » πρὸς αὐτόν. *Θωμᾶς Σέμμολας*. »

Ἐν τούτοις διάφοροι ἐν Εὐρώπῃ φίλοι μου, ἐν ᾧ δι' ἰδιαιτέρων ἐπιστολῶν μὲ συνέχαιρον διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Καταλόγου μου, μ' ἐπαρακινούσαν συγχρόνως νὰ μὴν ἀφήσω ἀτελὲς τὸ ἔργον μου· μεταξὺ δὲ τῶν φιλικῶν ἐπιστολῶν τούτων ἐκεῖναι, αἵτινες ἔκαμαν εἰς τὸ πνεῦμά μου τὴν μεγαλητέραν ἐντύπωσιν, εἰσὶν αἱ τοῦ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας μου φίλου μου καὶ συμμαθητοῦ, τοῦ γνωστοῦ διὰ τὰ φιλολογικὰ συγγράμματά του, καὶ ἐν Βενετίᾳ Καθηγητοῦ, Δόκτωρος *Αἰμιλίου Τυπάλδου*, καὶ τοῦ Ἱεροδιδασκάλου Ἀρχιμανδρίτου *Ανθίμου Μαζαράκη*, Βιογράφου τῶν ἐνδόξων συμπολιτῶν τοῦ Κεφαλληνῶν. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ὁ πρῶτος μοὶ ἔγραψεν ἵνα μ' ἐνθουσιάσῃ πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἐπιπόνου ἔργου μου.

α' Ἐν Βενετίᾳ 12 Ἰουλίου 1845. Φίλτατέ μοι, πολλὰ εὐχάρστητος ἦτο διὰ ἐμέ ἡ τελευταία σου ἐπιστολή, ἀναγγέλουσα δῶρα καὶ χαροποιὰς εἰδήσεις. Ἀναντιρρήτως δὲ δῶρον πλέον πολύτιμον τοῦ Καταλόγου σου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λάβω. Οὗτος θέλει διαχύσει οὐκ ὀλίγον φῶς περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἡμετέρας φιλολογίας ἀπὸ ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ἐνδόξου ἡμῶν ἀναγεννήσεως. Ἄνευ τοιαύτης κραταιᾶς βοήθειας οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ γράψῃ βασίμως τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας ἐνὸς λαοῦ, ὅστις καὶ ἐν μέσῳ τοῦ σκληροῦ ζυγοῦ ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἐσβέσθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ δὰς τῆς μαθήσεως, κληρονομηθείσης ἐκ τῶν προγόνων του.

(α) Ὁ Φιλέλληνας συντάκτης τοῦ ἄρθρου τούτου αἰνίττεται ἀναμφιβόλως τὰ παρ' ἐμοῦ γραφέντα ἄρθρα κατὰ τῶν συκοφαντιῶν ἀρχαιολόγου τινος ἐκ τῆς Βελγίας καὶ δημοσιευθέντα ἐλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ, ἐν τῇ ἐφημερίδι ὁ Ἑλληνικὸς Παρατηρητὴς *L'Observateur grec*, ἀριθ. 129, τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1844. Ἐνεκὰ δὲ τοῦ πατριωτισμοῦ μου ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος *Le Bas* (Λὲ Βὰς) ἔγραψε κατ' ἐμοῦ ἄρθρον πικρότατον τὸ ὅποῖον ἐδέχθη εἰς τὰς στήλας τῆς ἡ ἐν Ἀθήναις γαλλιστὶ ἐκδομένη ἐφημερίς ὁ *Μυνήτωρ* παρ' ἐνὸς Πυγμαίου Γάλλου, μισθοδοτούμενου νὰ ἐξυβρίξῃ τοὺς Ἕλληνας ὅσοι δὲν εἶναι προσωπικοὶ τοῦ φίλου. Μὲ ἱκανοποίησαν δὲ ἀρκετὰ αἱ αὐτοθελήτως ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκδοθεῖσαι ἀπαντήσεις τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς Συνελεύσεως, καὶ τοῦ *Courrier d'Athènes*.

Τὸ δὲ ἔργον σου ἂν καὶ πολὺ ὠφελίμον, δὲν τὸ θεωρῶ ὁμῶς εἰμὴ ὡς τὸ πρῶτον βῆμα ὅπερ ἔκαμες ἐν τῇ δυσκόλῳ ὁδῷ. Ὅφείλεις τῶρα νὰ διευθυνθῇς πρὸς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐμψυχωμένοι οὗτοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὠρελήσῃσι τὴν ἐθνικὴν φιλολογίαν σὲ προμηθεύσῃσι ὅλας τὰς προσθήκας, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην τὸ βιβλίον σου. Ἐν τούτοις τὸ ἔργον σου εἶναι μεγάλης ὠφελείας, καὶ ἀγκαλὰ εἰς τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἡ δοκιμὴ μόνη εἶναι ἀξιέπαινος, μ' ὅλον τοῦτο ψυχὴ, ὡς ἡ ἐδική σου, δὲν πρέπει νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς αὐτὸ μόνον. Κάμνω τὰς ἐνθερμότερας εὐχὰς νὰ φανῇ πρὸς σὲ γενναῖος ὁ Βασιλεὺς, ἵνα δυνηθῇς νὰ ἐγείρῃς πρεπόντως ἐν μνημεῖον τοσοῦτον ἔνδοξον διὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. »

Ἰδοὺ δὲ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ δευτέρου. — « Ἐξοχώτατε καὶ προσφιλεστατέ μοι Κύριε, Πολύτιμον μὲ ἦτον πάντοτε κάθε σας φιλικὸν δῶρον, ὡς δεῖγμα τῆς τοσαύτης πρὸς ἐμὲ καλοκάγαθίας σας τὴν ὁποίαν ὡς εἰλικρινὴς φίλος, διασώζετε καὶ μακρὰν εὐρισκόμενος· τὸ τοῦ Καταλόγου σας, ὁμῶς, σὰς ὁμολογῶ εἰλικρινῶς ὅτι μ' ἐχαροποίησε μεγάλως. Τὸ πονημάτιόν σας τοῦτο εἶναι ἐν πραγματικὸν εὐεργέτημα πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ὅσοι δύνανται νὰ τὸ ἐκτιμήσωσιν ἀξίως δὲν θέλουσιν ἀρνηθῇ ὅτι ὁ ἱππότης Α. Παπαδόπουλος Βρετὸς εἶναι ἄξιος τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης. Ὁ ἀκάματος ζῆλος σας ἔδωκε τὰ πρῶτα στοιχεῖα συγγράμματος ἀναγκαιοτάτου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῶν ὁποίων, ἢ ὁ ἴδιος συγγραφεὺς, ἢ ἄλλος τις θέλει ἀνυψώσῃ λαμπρὸν μνημεῖον τῆς ἐθνικῆς, δόξης καὶ ἀποδείξιν ἀναντίρρητον ὅτι ἡ Ἑλλάς καὶ ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς ἐκαλλιέργει τὰ γράμματα. Διὰ τοῦτο οἱ ἀποδοθέντες ἔπαινοι πρὸς τὸ ἐπωφελέστατον πονημάτιόν σας εἶναι δίκαιοι καὶ ὀφείλοντο ν' ἀποδοθῶσι. Χαίρομεν λοιπὸν μεγάλως οἱ φίλοι σας καὶ εἰμεθα εὐέλπιδες ὅτι δὲν θέλετε φεισθῇ κόπου διὰ νὰ τὸν καταστήτητε ἀκριδέστερον καὶ πληρέστερον »

» Βενετία 1]13 Ἰουλίου 1845.

Ὁ διὰ βίου φίλος σας

Ἀνθιμος Μαζαράκης.

Ἐμψυχωθείς λοιπὸν ἀπὸ τὰς τοιαύτας εὐνοϊκὰς ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκφράσεις τῶν ὀργάνων τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ Πανελληνίου, καὶ τῶν σοφῶν ἐν Εὐρώπῃ φίλων μου, καὶ παραβλέπων τὴν ἀδιαφορίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπειδὴ μέχρι τοῦδε δὲν ἠτύχητα ν' ἀπολαύσω τὴν εὐνοίαν τῶν συνταγματικῶν ὑπουργῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔλειψα νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίπονον ἔργον μου, πλουτίζων καθ' ἐκάστην τὸν ἤδη τυπωθέντα Κατάλογον. Καὶ ἐν πρώτοις χρεωστῶ νὰ εἶπω, ὅτι εὗρον ἐν τῇ Δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ, ἣτις σήμερον ἀποτελεῖ μέρος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πάμπολλα νέα βιβλία. Ἀποπερατοθείσης δὲ τῆς καταγραφῆς τούτων, καὶ περιφερόμενος μὲ δύο Καταλόγους ἀνὰ χεῖρας, τὸν ἕνα τυπωμένον καὶ τὸν ἕτερον χειρόγραφον, ἀπὸ βιβλιοπωλείου εἰς Βιβλιοπωλεῖον, καὶ ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν φίλων μου τινῶν, ἐχόντων ἑλληνικὰ βιβλία, καὶ φυλλολογῶν τὴν ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Φαβρικίου, τὸ

Γλωσσάριον τοῦ Δουκαγγίου Index auctorum editorum, καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Κάβε Scriptorum Ecclesiasticorum Historia Literaria, ἐδυνήθην ἐν τῷ διαστήματι τριῶν σχεδὸν ἐτῶν νὰ συνάξω τὰς ἐπιγραφὰς ἐξακοσίων περίπου βιβλίων καὶ νὰ τὰς προσθέσω εἰς τὸν κατὰ τον μαῖον μῆνα τοῦ 1845 ἐκδοθέντα Κατάλογόν μου μὲ βιβλιογραφικὰς καὶ κριτικὰς σημειώσεις. Διὰ νὰ κάμω δὲ τὸ ἔργον μου ὠφελιμώτερον ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ συντάξω σύντομον εἰδήσιν τοῦ βίου ἐκάστου συγγραφέως, μεταφραστοῦ, ἐκδότου ἢ τυπογράφου Ἑλλήνων τῶν ἐν τῷ Καταλόγῳ μου συμπεριλαμβανομένων βιβλίων. Ἐνεκα δὲ τούτου εἰς τὸ τέλος ἐκάστης βιογραφικῆς εἰδήσεως σημειῶν τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἐν τῷ Καταλόγῳ καταγεγραμμένου βιβλίου ἢ βιβλίων, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται λόγος ἐν τῇ ῥηθείσῃ εἰδήσει, ἵνα ὁ ἀναγνώστης λάβῃ τὰς παραιτέρω πληροφορίας.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει τοῦ καταλόγου τούτου ἐσημείωσα τ' ὄνομα τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ συγγραφέως, ἂν τὸ τὸ βιβλίον ἐξεδόθῃ ἀνωνύμως ἢ φέρῃ μόνον τ' ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως. Ἐνίοτε δὲ ἀνέφερα τὰ Ἐπιγράμματα, ἅτινα οἱ φίλοι τοῦ συγγραφέως, κατὰ τὴν συνήθειαν (α) τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, συνέθετον πρὸς ἔπαινόν του, ἵνα τυπωθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Βιβλίου του, μὴ ἔχοντες τότε ἐφημερίδας νὰ ἐπαινέσωσιν ἢ ἐπικρίνωσι τὰ νεοφανῆ βιβλία. Ἐπραξα δὲ τοῦτο ὁσάκις οἱ συντάκται τῶν ῥηθέντων ἐπιγραμμάτων δὲν ἦσαν συγγραφεῖς ἑτέρου εἶδους πονημάτων, ἵνα λάβω αἰτίαν νὰ καταριθμίσω αὐτοὺς μεταξὺ τῶν τότε λογίων ἀνδρῶν τοῦ γένους μας.

Ἰδοὺ δὲ ὁ λόγος δι' οὗ ἐν τῷ Βιογραφικῷ πίνακι τοῦ καταλόγου μου δὲν κάμνω μνείαν τοσούτων λογίων νεωτέρων ἐλλήνων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀναγινώσκονται ἐν τῇ Λογικῇ τοῦ Εὐγενίου, ἐν τῷ Σχεδιάσματι Δημητρίου Προκοπίου τοῦ Μοσχολίτου, ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Μελετίου, ἐν τῇ Προσθήκῃ ταύτης ὑπὸ Βενδότου, καὶ ἐν τῷ κατὰ τὸ 1825 ἔτος ἐκδοθέντι συγγράμματι παρὰ τοῦ Γερμανοῦ *Iker Icken*, καὶ ἐπιγραφομένῳ *Leucothea. Eine Sammlung von Briefen eines geborenen Griechen über Staatorvesen, Literatur und Dichttfunst des neueren Griechenlands. Leipzig 1845. Τομ. 2. εἰς 8.* Ἐγὼ δὲν ἠθέλησα βεβαίως νὰ τυπώσω ξηρὸν ὀνομαστικὸν κατάλογον ὅλων τῶν λογίων Ἑλλήνων πρὸς ματαίαν ἐπίδειξιν ἐνὸς ὀγκώδους βιβλίου, ὥς μὴ ὤφειλεν τυπωθέντος, ἐὰν ἐπρόσθετον μόνον ὁ δεῖναις Ἐγραφε τι, καὶ ἂν τὸ ποιήμά του ἐγράφη εἰς ξένην γλῶσσαν· ἀλλὰ ἠθέλησα διὰ τῆς πλήρους καταγραφῆς τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν νὰ κάμω γνωστὰ εἰς τοὺς ζῶντας Ἕλληνας καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τούτων τὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἢ νεοελληνικὴν διάλεκτον πονήματα

(α) Κατὰ τῆς συνηθείας ταύτης, ἣτις ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1820 ἔτους, ἔγραψε κάλλιστα καὶ πολλὰ ὁ Κοραῆς. Καὶ ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ τοῦ 1816 ἔτους, σελ. 182, ἀναγινώσκειται αὐστηρὰ ἐπὶ κρισις τοῦ συντεθέντος ἐπιγράμματος εἰς ἔπαινον τοῦ Δημητρίου Γοβδελά ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Μιχαήλ.

ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐνησχολήθησαν οἱ προπάτορές των ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἔθνους μας.

Μὲ τὸν Κατάλογον τοῦτον, περιέχοντα μέχρι τῆς σήμερον 1200 περίπου συγγράμματα τῶν ἀκμασάντων νεοελλήνων συγγραφέων ἀπὸ τὸ 1453 μέχρι τοῦ 1821 ἔτους ἀνὰ χεῖρας, δυνάμεθα εἰς τὸ ἐξῆς ν' ἀποδείξωμεν τὴν ἀμάθειαν τῶν τολμώιων νὰ συκοφαντήσωσι τὸ ἡμέτερον γένος, διότι ἐκεῖ ὅπου ὁμιλοῦσι τὰ πράγματα εἰς περιτταὶ αἱ φωνασικαὶ ἐνὸς Κομπανιώτη, ἐνὸς Βαρόλδη καὶ ἐνὸς Φαλμερόβενερού προδίδουν, ὅτι νῦν ζῶντες Ἕλληνες δὲν εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων, ἀλλὰ σπέρματα ξενῶν φυλῶν (α).

Οἱ δὲ συγγραφεῖς τῶν ἡμερῶν μας θέλουσιν ἔχει τὸν Κατάλογόν μου ὡς Ὁδηγὸν εἰς τὰς βιβλιογραφικὰς των ἐρεῦνας περὶ τῶν προγενεστέρων ἐκδόσεων τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος συγγράμματος, ἐὰν κατὰ τύχην θελήσουν νὰ μετατυπώσωσι τοῦτο, ἢ ἂν θελήσωσι νὰ λαλήσουν περὶ συγγραμμάτων τυπωθέντων ὑπὸ νεωτέρων ἐλλήνων.

Ἐὰν ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ καταλόγου μου, ἤθελε τυπωθῇ πρὶν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Α'. φυλλαδίου τοῦ Ἑλληνισμῶνος, ἐκδοθέντος κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα τοῦ 1843 ἔτους, ὁ συντάκτης τούτου δὲν ἤθελε γράψῃ, ἐν σελ. 64. = Ἰουστίνου ἱστοριῶν Τρόγου τοῦ Πομπείου ἐπιτομὴ· μετάφρασις τοῦ ιζ'. αἰῶνος ὑπὸ Μάκολα τινός τυπωθεῖσα ἐν Βενετίᾳ· διότι ἤθελεν εὑρῇ ἐν τῷ ἀριθμῷ (74) περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίου, ἣτις ἔχει οὕτως· « Βιβλίον ἱστορικὸν καλούμενον Ἰουστίνος, μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Λατινίδος φωνῆς εἰς ἀπλὴν φράσιν » παρὰ Ἰωάννου Μάκολα τοῦ Ἀθηναίου, κτλ. Ἐνετίητιν α' λπς'. » εἰς 8. »

Καὶ ὁ ἐκδότης τῆς κατὰ τὸ τρέχον ἔτος μετατυπωθείτης ἐν Κερκύρᾳ Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ἐὰν ἐσυμβουλευέτο τὸν ῥηθέντα κατάλογόν μου, δὲν ἤθελε εἰπεῖ θετικῶς εἰς τὰ Προλεγόμενά του σελ. κ'. — « Τρίτη ἐκδοσις καθότι δὲν γνωρίζομεν ἄλλην πρὸ αὐτῆς γενομένην, εἶναι ἡ ἐν Ἑνετίᾳ παρὰ Νικολάῳ τῷ Γλυκεῖ 1813 » διότι ἤθελε παρατηρήσῃ καταγεγραμμένας ὑπὸ ἀριθ. 134 καὶ 228 δύο προγενεστέρως ἐκδόσεις κατὰ τὸ 1736 ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ κατὰ τὸ 1778 ἔτος ἐν Ἑνετίᾳ παρὰ Νικολάῳ τῷ Σάρῳ.

Ἐπὶ τέλους χρεωστῶ ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς παρατηρήσεις δύο σοφῶν φίλων μου, τοῦ Ἰππότου Ἀνδρέου Μουστοξύδου, καὶ τοῦ Καθηγητοῦ Αἰμίλιου Τυπάλδου, οἵτινες διὰ τῶν ἐπιστολῶν των μ' ἐσυμβούλευσαν νὰ προσθέσω, ἐν περιπτώσει δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ καταλόγου μου, εἰς πᾶσαν ἐπιγραφὴν τῶν βιβλίων τὸν ἀριθμὸν τῶν σελίδων

(α) Κατὰ τὸ 1802 ἔτος ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Δωνᾶς Ἰατρὸς Κερκυραῖος ἐξέδωκεν ἐν Βενετίᾳ, ὑπὸ τοῦ ψευδωνύμου Μαρκήνιος Φραγκίτικος Ἀλβεργάτου Καπακέλλου, θαυμαμαστὴν ἐνδείξιν κατὰ τῆς διατριβῆς τοῦ Ἀββᾶ Κομπανιώτη. Πρὸ τεσσάρων δὲ ἡδὴ ἐτῶν ὁ ἀγαθὸς καὶ πολυμαθὴς ἱατρὸς Ἀθανάσιος Γεωργιάδης Λευκίης Φιλίππουπολίτης ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις ἐλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ πόνημα ἐπιγραφόμενον. « Ἀνατροπὴ τῶν » δοξασάντων γραψάντων καὶ τύποις κοινωσάντων, ὅτι οὐδεὶς τῶν νῦν τὴν Ἑλλάδα οἰκούντων ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων ἐστίν. »

καὶ νὰ σημειώσω τὰς μετατυπώσεις αὐτῶν, διότι, παρατηρεῖ ὁ δεύτερος, συχνάκις ἢ κατὰ πρώτην φοράν ἡ αναφερομένη ἐκδοσις χωρὶς νὰ τυπωθῇ κατὰ πρῶτον τὸ βιβλίον προξενεῖ ἀβεβαιότητα καὶ σύγχυσιν. Ἐὰν λοιπὸν ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει δὲν ἐπρόσθεσα καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν σελίδων ἐκάστου βιβλίου, τὸ ἐνόμιτα περιτιτὸν ἀφ' οὗ ἐσημείωσα ἀκριβῶς τὸν τόπον τῆς ἐκδόσεως, τὸ ἔτος, καὶ τ' ὄνομα τοῦ τυπογράφου, διότι πολλὰ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ συγγραφεῖς οἵτινες ὅταν ἀναφέρωσιν ἐν πόνημα δὲν σημειοῦνσι τὸν τόπον τῆς ἐκδόσεως τούτου καὶ τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐτυπώθη. Κατέγραψα δὲ χωριστὰ ὅσας ἐκδόσεις ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὴν πρώτην ἀπὸ ἑτέρου τυπογράφου, καὶ ἔχουσι προσθήκην τινὰ ἢ σημειώσεις τοῦ νέου ἐκδότου.

Ἐν τῷ τελει δὲ τῆς παρούσης ἐκδόσεως κατέγραψα ἐν εἵδει *Προσθήκης*.

α. Ὅσα συγγράμματα ἐξεδώθησαν λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Ἀλλατίου, καὶ τῶν ὅχι πολὺ κατωτέρων τούτου Ἀρκουδίου, Καρυοφύλλου, καὶ ἄλλων τινῶν λατινιστῶν συγγραψάντων, ἐπειδὴ οὗτοι συνέγραψαν καὶ ἀπλοελληνιστί.

β. Συγγράμματα τινὰ νεωτέρων ἑλλήνων τυπωθέντά ὑπὸ ἀλλογενῶν φιλελλήνων· καὶ

γ. Ὅλίγα τινὰ βιβλία ἀπλοελληνιστὶ συγγραφέντα ὑπὸ ἀλλογενῶν ἀπὸ τῆς 15'. μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ παρόντος καταλόγου λάβω ἀνὰ χεῖρας καὶ ἕτερα μὴ ἐν αὐτῷ καταγεγραμμένα βιβλία, θέλω σπεύσει νὰ ἐκδόσω ταῦτα εἰς *Παράρτημα*, καὶ οὕτω θέλει γίνῃ πλήρης ὁ *Κατάλογος* τῆς νεωτέρας ἡμῶν γραμματείας ἢ παρ' ἐμοῦ τοῦ ἰδίου ἢ παρ' ἄλλου ἀξιοτέρου ἐμοῦ, κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· Δίδου σωφῶ ἀφορμὴν καὶ σοφώτερος ἔστω. Τότε θέλει εἶσθαι εὐκολώτερον νὰ συνταχθῇ ἢ τόσον ἐπιθυμητὴ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας μέχρι τῆς πολιτικῆς ἀναγεννήσεως τῆς πολυπαθοῦς Ἑλλάδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Νοεμβρίου 1847.

Υγίαινε.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων πονημάτων παρὰ τοῦ
Συντάκτου τοῦ παρόντος Καταλόγου.

- COMPENDIO della Storia di Scanderbeg, Principe dell'Albania tradotto dal greco moderno, corredato di Note, ec. Napoli 1820. τομ. 2, εἰς 12.
- MEMORIA su alcuni costumi degli antichi Greci tuttora esistenti nell'Isola di Leucade nel mare Ionio. Napoli. 1825. εἰς 8.
- RISPOSTA alle alcune osservazioni su detta Memoria, Corfù. 1826. εἰς 8.
- CORREZIONI ed Aggiunte alla Prefazione del Compendio Storico di Scanderbeg. Corfù. 1829. εἰς 12.
- RICERCHE Storico-Critiche su le tre città anticamente conosciute sotto il nome di Leucade. Venezia. 1830, εἰς 8.
- MÉMOIRES Biographiques-historiques sur le Président de la Grèce: I. Capodistrias. Paris. 1837. 2 vol. εἰς 8:
- ἹΣΤΟΡΙΚΗ Ἐκθεσις τῆς Ἐφημερίδος ὁ Ἑλληνικὸς Καθρέπτης Ἑλληνο. Γαλλ. Ἀθῆναι, 1839, εἰς 8.
- ΠΟΛΙΤΙΚΑ Σύμμικτα. Φυλλάδια δύο, Ἑλληνιστὶ Γαλλιστὶ. Ἀθῆναι, 1840 εἰς 8.
- SUL PROGRESSO e lo stato attuale della pubblica Istruzione nella Grecia. Napoli, 1841, εἰς 8.
- QUATRO Mesi in Firenze, ossia Relazione Storica del Congresso di Firenze. Parigi, 1841, εἰς 8.
- MÉMOIRE sur le Pilima, ou espèce de feutre dont les anciens se servaient pour la confection de leurs armures défensives, etc. Paris, 1842. in-8. καὶ 1843 εἰς 4.
- NOTIZIE Storico Biografiche sul Colonnello Demetrio Calergi. Corfù, 1843, εἰς 8.
- ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ Ἱστορικὰ Ὑπομνήματα περὶ τοῦ Κόμητος Φριδερίχου Γυίλφορδ, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ συστηθείσης Ἀκαδημίας. Ἑλλην. Ἱταλ. Ἀθῆνησιν 1846 εἰς 8.
- ΕΠΙΣΤΟΛΗ πρὸς τὸν Ἑλλογιμώτατον Ἱππότην Ἀνδρέαν Μουστοξύδη, πρῶην ἑφορον τῆς ἐν Ἑλλάδι Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως περὶ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφομένου ΑΝΘΟΣ τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας Διαθήκης ὑπὸ Ἰωαννικίου Καρτάνου. Ἀθῆνησιν 1847.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050274

ΑΘΗΝΑΝ